

Leiden zonder markt, kun je het je voorstellen? De zaterdagse markt langs de oevers van de Rijn is dé plek waar de inwoners van Leiden elkaar ontmoeten. De stad dankt bovendien zijn bestaan aan de markt, want het begon hier allemaal met handelaren die hun waren verkochten in de schaduw van de Burcht. Hoe dichters op de ziel van Leiden kun je zitten?

De markt was er eerder dan de stad

Janneke Dijke
j.dijke@hollandmediacombinatie.nl

Leiden * Wie de kaart van Leiden bestudeert, struikelt over de markten: Boommarkt, Aalmarkt, Oude Varkenmarkt, Kaasmarkt, Botermarkt, Garenmarkt, Beestenmarkt, Lammermarkt. Er zijn veel straatnamen die herinneren aan het verleden als marktplaats in de voorbij gegane eeuwen.

Maar het verleden van de stad gaat veel verder terug. Nog voor de stad zijn huidige vorm kreeg, ontstond in de loop van de twaalfde eeuw de eerste markt in Leiden. Langs de twee Rijnarmen kwamen handelslieden bij elkaar. Samen legden zij geld bijeen voor de bouw van een brug, de voorloper van de huidige Visbrug tussen de Hoogstraat en de Aalmarkt.

„Het was de enige brug tussen Utrecht en de kust”, vertelt stads-historicus Cor Smit. „De ambachten uit Rijnland vonden het een geschikte plek voor de handel omdat de Burcht bescherming bood, en het grafelijk hof dat rondom de Pieterskerk zat bood een afzetmarkt.”

Op deze warenmarkt werd van alles verkocht: vis, groente, waar de bevolking maar behoefte aan had en wat de kooplieden aanboden. Het aanbod van voedsel trok mensen aan, en zo begon Leiden te groeien.

Na verloop van tijd wisten steeds meer kooplieden de stad te vinden.

De Ziel van Leiden

Wat is de ziel van Leiden? Het StadsLab gaat in 2016 samen met de stad op zoek naar het antwoord. Ook het Leidsch Dagblad speurt mee. Het resultaat van de zoektocht wordt aan het eind van dit jaar gebundeld in een stripboek.

Het aanbod breidde uit, en ook het aantal markten. Rond de Visbrug werd vis verkocht. „Riviervis op de Aalmarkt, zeevis op de Vismarkt en levende vis op de Visbrug”, vertelt Smit. Langs de Nieuwe Rijn bleef de warenmarkt bestaan, maar er kwamen ook handelsmarkten bij. „De Koornbeursbrug was de plek waar molenaars hun graan kochten. Op de Botermarkt en de Kaasmarkt kwamen de kaas- en boterhandelaren hun inkoop doen.” Met de toename van het vee bleek er bij de stadsuitbreiding van 1611

Zaterdagmarkt rond de Koornbeursbrug in Leiden.

behoefte aan een beestenmarkt, die later werd uitgebreid met de Nieuwe Beestenmarkt en de Lammermarkt.

Bijzonder

Bijzonder aan Leiden is dat de stad ontstaan is als markt, maar geen groot marktplein heeft. Smit: „Bijna alle steden hebben zo'n plein, waar vaak het stadhuis staat. Het is heel opmerkelijk dat Leiden dat niet heeft.” De oorzaak? Er was geen ruimte, en Leiden kon zich redden met de

markten verspreid door de stad. „Bovendien, het water maakte de aanvoer van producten heel makkelijk.” Kenmerkend voor Leiden is dat de markt altijd heel veelzijdig is geweest. „Andere steden hadden vee, of kaas, of groente. Leiden had alles. Dat komt doordat de omliggende streek heel veelzijdig was. De nadruk ligt in Leiden altijd op de geschiedenis van de textielproductie, maar daarbij wordt het belang van de markten wel eens onderschat”, vindt Smit.

Bijeenkomst in Lakenhal

Op woensdagmiddag 6 april houdt De Ziel van Leiden de tweede sessie van dit jaar. Dit keer is het thema 'markt en nijverheid'. Wat betekenen die voor de ziel van de stad? Deskundigen als Jori Zijlman (conservator geschiedenis van museum De Lakenhal), Chris Verplancke (voormalig voorzitter Vereniging voor Ambulante Handel) en Sjaak van de Geijn (voormalig smid in Leiden) gaan hierover met elkaar in gesprek. Andere belangstellenden zijn ook van harte welkom om een bijdrage te leveren. De bijeenkomst is van 15 tot 17 uur in de Lakenhal. Zondag 10 april tussen 10 en 12 uur zendt Sleutelstad fm het gesprek uit. De eerste sessie ging over muziek in Leiden en werd gehouden op 3 maart.

De Kaasmarkt in de jaren '30.

FOTO BEELDBANK LEIDEN

Nadat de veemarkt van de straat was verdwenen, huisde hij jaren in de Groenordhallen.